

15. 11. 2007

ID: 51422

Vypořádání SJM

Smlouva uzavřená podle § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině je účinná pouze v případech rozvodu, o kterém bylo rozhodnuto podle § 24a zákona o rodině, neboť jen ve spojení s tímto způsobem rozvodu založeném na dohodě manželů je zákonem „dovolena“. Dojde-li k rozvodu manželství podle § 24 zákona o rodině platí nadále kogentní úprava vypořádání SJM podle § 149 a násl. ObčZ a o úpravě práv k družstevnímu bytu ustanovení § 705 odst. 2 ObčZ. Nerealizuje-li se platně uzavřená smlouva (není-li některý ze zákonných důvodů neplatnosti podle § 37 a násl. ObčZ) podle § 24a zákona o rodině proto, že k rozvodu manželství podle tohoto ustanovení nedošlo, nelze vyslovit neplatnost takovéto smlouvy, pokud by se tak stalo, šlo by o nesprávné právní posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 20/2007, ze dne 26.9.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce K. R., zastoupeného advokátem, proti žalované N. P., zastoupené advokátem, o určení neplatnosti dohody o vypořádání společného jmění manželů a o převodu práv a povinností člena družstva z 5. února 2002, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 13 C 92/2003, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. července 2005, č. j. 19 Co 283/2005-83, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. července 2005, č. j. 19 Co 283/2005-83, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal, aby soud určil, že dohoda o vypořádání společného jmění manželů (dále „SJM“) a o převodu práv a povinností člena družstva, jejímž předmětem bylo i výživné manželky, je neplatná. Dohodu uzavřel s žalovanou před rozvodem jejich manželství, a to dne 5. února 2002; dohoda se opírala o § 24a odst. 1 písm. a) zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“). Soud však manželství účastníků rozvedl podle § 24 zákona o rodině, přičemž smlouva o vypořádání vzájemných majetkových vztahů podle názoru žalobce může být platná pouze v případě rozvodu manželství podle § 24a zákona o rodině. Dohoda je tedy absolutně neplatným právním úkonem.

Obvodní soud pro Prahu 8 („soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 21. září 2004, č. j. 13 C 92/2003-55, ve znění opravného usnesení ze dne 13. dubna 2005, č. j. 13 C 92/2003-79, zamítl žalobu na určení, že dohoda účastníků o vypořádání společného jmění manželů a převodu práv a povinností člena družstva ze dne 5. 2. 2002, je neplatná. Dále rozhodl o nákladech řízení.

Soud prvního stupně shledal napadenou dohodu platnou. Nepokládal za rozhodné, že k rozvodu manželství nedošlo podle § 24a, ale podle § 24 zákona o rodině, neboť její platnost není vázána na postup soudu v řízení o rozvodu manželství. Ohledně dohody o výživném nerozvedené manželky uzavřel, že byla sjednána podle § 91 zákona o rodině. Žalobu tedy shledal neodůvodnou.

Městský soud v Praze jako soud odvolací k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 27. července 2005, č. j. 19 Co 283/2005-83, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že určil, že dohoda účastníků o vypořádání společného jmění manželů a převodu práv a povinností člena družstva ze dne 5. 2. 2002, je neplatná, a rozhodl o nákladech řízení.

Odvolací soud se s právními závěry soudu prvního stupně neztotožnil. Přisvědčil zásadní námitce žalobce, že dohoda uzavřená účastníky řízení dne 5. 2. 2002 je absolutně neplatná. Neshledal důvod odchytil se od rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 257/2001, jak učinil soud prvního stupně. Pokud bylo manželství účastníků rozvedeno podle § 24 zákona o rodině, pak již sama tato skutečnost způsobila absolutní neplatnost smlouvy o vypořádání SJM a převodu členských práv a povinností k družstevnímu bytu uzavřené dne 5. 2. 2002. Extenzivní

výklad úpravy majetkových vztahů manželů před rozvodem provedený soudem prvního stupně dovozující, že je přípustné uzavřít dohodu o vypořádání SJM před rozvodem i v případě, že manželství bude rozvedeno podle § 24 zákona o rodině, odvolací soud posoudil jako nesprávný v rozporu s kogentní úpravou v ustanovení § 149 občanského zákoníku („ObčZ“). K tomu připomněl náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 572/2004. Stejný závěr učinil i ohledně dohody účastníků týkající se práv k družstevnímu bytu s odkazem na kogentní ustanovení § 705 odst. 2 ObčZ. K námitce neurčitosti žalobního petitu odvolací soud uzavřel, že považuje rozhodnutí soudu prvního stupně za dostatečně přesné a určité, aby nemohly vzniknout pochybnosti, o jaký úkon se jedná.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu („OSŘ“) a uplatňuje dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ. Podrobně analyzuje odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů včetně právního posouzení věci provedené soudy. Ve vztahu k rozhodnutí odvolacího soudu uvádí, že se vůbec nezabýval třetí částí dohody o vypořádání společného jmění manželů a o převodu práv a povinností člena družstva ze dne 5. 2. 2002 týkající se dlužného výživného manželky. Údaj o tom, zda tuto část dohody považuje za samostatnou dohodu uzavřenou v souladu s § 91 zákona o rodině, jak uvedl soud prvního stupně, či zda ji považuje za součást dohody o vypořádání společného jmění manželů a o převodu práv a povinností člena družstva, nevedl. Dovolatelka konstatuje, že předmětná dohoda je sice označena jako „dohoda o vypořádání společného jmění manželů a o převodu práv a povinností člena družstva“, zahrnuje ale také samostatnou dohodu o výši výživného pro nerozvedenou manželku. Jde o sjednanou výši dlužného výživného k datu uzavření dohody, nikoliv o dohodu o výživném pro dobu po rozvodu, s jakou případně počítá § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině. Odvolací soud věc nehodnotil opačně, lze proto předpokládat, že se s posouzením soudu prvního stupně ztotožnil. Proto tedy, i pokud by dohoda o vypořádání vzájemných majetkových vztahů a práva a povinnosti společného bydlení byla skutečně neplatná, nemění to nic na platnosti ujednání o sjednaném výživném mezi manžely. Upozorňuje, že dohoda o výši dlužného výživného nebyla žalobou napadena. Odvolací soud konstatoval, že dohoda je absolutně neplatná jako celek, z logiky věci však vyplývá, že pouze v intencích dohody předpokládané § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině. Žalovaná namítá, že není zcela zřejmé, co bylo předmětem žaloby, neboť žalobce v petitu pregnantně nevymezil, na určení neplatnosti které dohody žaluje. Pokud tak neučinil, je žalobní petit neurčitý a nemělo mu být vyhověno; neurčitý je pak i výrok rozhodnutí odvolacího soudu. Dovolatelka uvádí, že ohledně dlužného výživného manželky podala žalobu u německého Okresního soudu v A., přičemž žalobce v rámci obrany mimo jiné namítl neplatnost dohody ze dne 5. 2. 2002 tak, jak určil odvolací soud v dané věci. Ohledně hodnocení kogentnosti či dispozitivnosti § 149 odst. 2 ObčZ dovolatelka namítá, že odvolací soud na provedená skutková zjištění chybně aplikoval právo. Předmětná dohoda byla uzavřena způsobem předpokládaným § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině, přičemž jinak postupovat ani nešlo. Hodnocení odvolacího soudu, podle něhož by kterýkoliv účastník platně uzavřené smlouvy mohl její účinky negovat tím, že namítne její neplatnost a následně dosáhne procesního postupu podle § 24 zákona o rodině, je absurdní a z pohledu právní jistoty naprosto škodlivé. Uzavírá, že o případ uzavření dohody o vypořádání SJM mimo režim § 24a zákona o rodině se nemůže jednat za situace, bylo-li postupováno způsobem zákonem předvídaným a za účelem vzájemně dohodnutého postupu, aby manželství bylo rozvedeno způsobem právě podle § 24a zákona o rodině. V tomto případě by bylo zcela absurdní, aby případný následný nesouhlas jedné smluvní strany mohl platnost takové smlouvy zrušit. Nabízí se otázka, jak v takových případech postupovat a zda má § 24a zákona o rodině nějaký smysl, bylo-li by možno uzavřenou smlouvu na základě úkonu jedné strany zrušit, a tím narušit právní jistotu a důvěru v platně uzavřené právní vztahy. Dovolatelka navrhuje, aby odvolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc tomuto soud vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce se ve vyjádření k dovolání ztotožňuje se závěry odvolacího soudu. S dovolatelkou polemizuje v otázce neurčitosti žalobního petitu; souhlasí naopak se závěrem odvolacího soudu, že „označení dohody v žalobním návrhu je dostatečně přesné a určité, aby nevznikly pochybnosti, o jaký úkon účastníků se jedná“. Nesouhlasí s názorem dovolatelky, že rozsudek odvolacího soudu se netýká dohody o výživném manželky, která je samostatnou dohodou nepředvídanou v § 24a odst. 1 zákona o rodině, ale setrvává na názoru, že dohoda ze dne 5. 2. 2002 se neskládá ze tří samostatných dohod, ale tvoří jeden celek složený ze tří částí na sobě závislých dohodnutých tak, aby byly pro obě strany finančně uspokojivé. Žádnou z částí by neuzavřel samostatně. Navrhuje, aby odvolací soud dovolání žalované zamítl.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) OSŘ že je uplatněn dovolací důvod upravený v § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ a že jsou splněny další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 odst. 1 OSŘ), napadené rozhodnutí přezkoumal podle § 242 odst. 1 a 3 OSŘ. Poté dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Žalovaná předložila k posouzení právní otázky platnosti dohody účastníků o vypořádání společného jmění manželů a převodu práv a povinností člena družstva ze dne 5. 2. 2002 uzavřené za trvání manželství účastníků pro účely předpokládaného rozvodu manželství podle § 24a zákona o rodině, když manželství nebylo posléze soudem rozvedeno

podle uvedeného ustanovení, ale podle § 24 zákona o rodině. Posouzením uvedené právní otázky se již zabýval jak Nejvyšší soud (viz rozsudek ze dne 14. června 2001, sp. zn. 30 Cdo 257/2001, publikovaný v časopise Právní rozhledy, č. 11, roč. 2001, dále rozsudek ze dne 31. července 2006, sp. zn. 30 Cdo 2193/2005, publikovaný pod č. C 4511 v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu), tak i Ústavní soud (viz Nález ze dne 23. března 2005, sp. zn. I. ÚS 572/04, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 62, svazek č. 36). Zákon o rodině upravuje v § 24a tzv. nesporný rozvod manželství, který předpokládá úpravu majetkových poměrů manželů po rozvodu, práv a povinností společného bydlení a případnou vyživovací povinnost pro dobu po rozvodu smlouvou uzavřenou za trvání manželství. Tato smlouva uzavřená podle § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině je institutem zákona o rodině s dopadem do majetkových poměrů manželů po rozvodu. Judikatura Nejvyššího soudu se v souladu se závěry učiněnými Ústavním soudem ustálila na názoru, že „smlouva platí (je účinná) pouze v případech rozvodu, o kterém bylo rozhodnuto podle § 24a zákona o rodině, neboť jen ve spojení s tímto způsobem rozvodu založeném na dohodě manželů je zákonem dovolena“. Dojde-li k rozvodu manželství podle § 24 zákona o rodině platí nadále kogentní úprava vypořádání SJM podle § 149 a násl. ObčZ a o úpravě práv k družstevnímu bytu ustanovení § 705 odst. 2 ObčZ. Je však třeba rozlišovat platnost a účinnost této smlouvy; smlouva je neplatná, je-li tu některý ze zákonných důvodů neplatnosti (viz § 37 a násl. ObčZ), zatímco pokud se jinak platně uzavřená smlouva podle § 24a zákona o rodině nerealizuje proto, že k rozvodu manželství podle tohoto ustanovení nedošlo, je smlouva neúčinná. V takovém případě nelze vyslovit její neplatnost; pokud se tak stalo, šlo o nesprávné právní posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ.

Nejvyšší soud přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu a jemu předcházející řízení i z hlediska dovoláním žalobního návrhu i rozsudečného výroku. Ze žalobního tvrzení je zřejmé, že se žalobce domáhal určení neplatnosti smlouvy ze dne 5. února 2002, nazvané „Dohoda o vypořádání společného jmění manželů a o převodu práv a povinností člena družstva“ a to všech právních úkonů v ní obsažených, tj. nejen vypořádání SJM a převodu práv a povinností člena družstva požadovaných k rozvodu manželství podle § 24a zákona o rodině, ale i úhrady výživného manželky. Žalobní návrh však budí pochybnosti, zda se týká platnosti všech úkonů obsažených v dohodě, tj. i dohody o výživném manželky. Také formulace výroku rozsudku odvolacího soudu ze dne 27. července 2005, č. j. 19 Co 283/2005-83, vzbuzuje pochybnosti, o čem soud rozhodl, když ani z odůvodnění rozhodnutí není patrné, že by se platností dohody o výživném zabýval, ačkoliv žalobce v odvolání proti zamítavému rozsudku soudu prvního stupně žádal o určení neplatnosti všech právních úkonů obsažených v předmetné smlouvě včetně úhrady dlužného výživného a odvolací soud měl v těchto mezích rozhodnutí soudu prvního stupně přezkoumat (§ 212 OSŘ).

Rozsudkem má soud rozhodnout o celé projednávané věci (§ 125 odst. 2 OSŘ), přičemž výrok rozhodnutí musí být určitý a srozumitelný tak, aby nevzbuzoval pochybnosti o jakých právech nebo povinnostech bylo rozhodnuto. Jestliže žalobní návrh není dostatečně přesný, určitý a srozumitelný, aby nevzbuzoval pochybnosti, o čem má být rozhodnuto, je povinností soudu, aby se pokusil tento nedostatek odstranit (§ 43 odst. 1 a § 211 OSŘ). To se však nestalo a je zde pochybnost, zda odvolací soud rozhodoval i o neplatnosti dohody v části týkající se výživného manželky.

Z výše uvedeného se podává, že odvolací soud řízení zatížil vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a) OSŘ). Proto dovolacímu soudu nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení (243b odst. 2, 3 OSŘ).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Práva dětí](#)
- [Náklady řízení](#)
- [Odmítnutí dovolání](#)
- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)